

Naujienu Antroji Dalis

NR. 726

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

ANTANAS SUGINTAS

IŠ VILNIAUS LAIKŲ PRISIMINIMAI

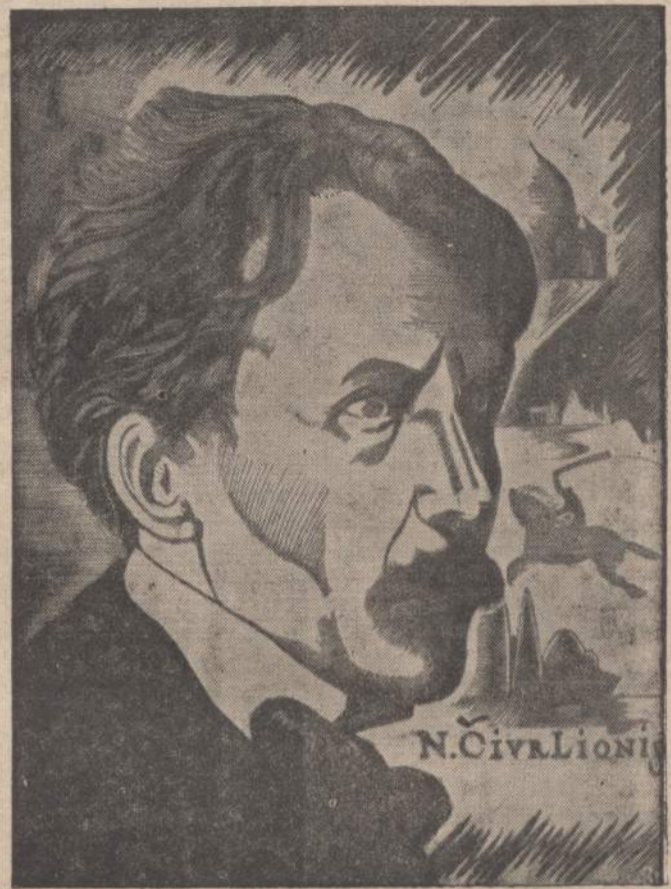
Vilniaus mieste man tekdavo lankytis ir laikinai pagyventi 1910-1914 m. laikotarpy. Prieš I pas. karą Liet. demokr. part. leidžiamos "Liet. žinios" iš pradžių ėjo 2 kartu savaitėje, nuo 1913 m. 3 kartus ir nuo 1914 m. virto dienraščiu. Jos buvo vedamos nepartinė demokratine kryptimi. Jose bendradarbiavo ir jas skaitė kaip socialistai, taip ir šiaip demokratinių, liberalinių pažiūrų žmonės. Jas redagavo nuo 1910 m. adv. M. Sleževičius ir rašytoja G. Petkevičaitė (Bilė). Vėliau kurį laiką d-ras Jurgis Šaulys, nepartinis, buv. "Varpo" red. Studentaudamas Petrapily nuo 1910 m. aš buvau Liet. demokr. part. ir "Liet. žinių" red. artimas bendradarbis ir jų atstovas Petrapily, todėl į mane jie kreipdavosi įvairiais savo reikalais. Tad 1913 m. man jie parašė, kad surasčiau tarp studentų asmenį, galintį dirbti redakcijoje. Aš pakalbinau stud. Vl. Juodišį. Nors jis tarp lietuvių studentų nebuvo žinomas, nes laikėsi nuošaliai nuo jų veiklos, bet patyriau, kad jis liberalinių pažiūrų ir "su galva", todėl jį rekomendavau "L. Z." leidėjams. Ten kiek padirbėjęs jis paskui kurį laiką buvo "L. Z." faktinis red. Kilus 1914 m. vasarą I pas. karui, jis gatvėje išgėręs kažkokio gėrimo, kad troškulį nuramintų, susirgo ir mirė. Taip pat 1914 m. nurodymu iš Vilniaus surasti bendradarbi "L. Z." aš parekomendavau Jokūbą Šerną. Jis buvo studijavęs teisę Durpato o vėliau Petrapilio universitete, bet lietuvių tarpe nebuvo pasireiškęs. Kadangi jis man pasisakė prijaučias soc.-demokratams, tai aš jį ir pasiūliau "Liet. Z." red. Bet J. Šernas, kaipo liet. reformatas, dirbdamas "L. Z." redakcijoje suartėjo, o gal ir anksčiau buvo artimas, su kitu reformatu veikėju v. dūmos nariu M. Yču ir su A. Smetona, anuometiniu "Vilties" laikr. red. ir greit perėjo dirbti į M. Yčo vadov. Liet. centro K-tą nukentėjusiems dėl karo šelpti, o vėliau vokiečiams okupavus Vilnių jis, kaip žinoma, buvo Liet. tarybos narys ir Liet. neprikl. akto signataras. 1914 m. pabaigoje "L. Z." faktiniu redaktorium kurį laiką buvo adv. F. Bugailiškis (s. d.) iš Šiaulių.

Vasaros metu "L. Ūk." ir "L. Z." redakcijoje laikinai dirbdavo visa eilė studentų: J. Abraitis, St. Naginskas, M. Markauskis (Maskvos stud.) ir Jurgis Elisonas (vėliau pedagogas), Vincas ir Jonas Vilkaičiai, Jo-

nas Kriščiūnas, kuris buvo nuolatinis "L. Ūk." priedo "Žemės" red., A. Sugintas ir kiti (Petrap. stud.). Už mano straipsnį apie Rusų valstybės biudžeto svarstymą V. dūmoje Lietuvos Ūkininkas valdžios buvo sukonfiskuotas. Karo metu vienu tarpu, redaguodamas "L. Ūk.", turėdavo prieš išleidimą nešti "L. Ūk." egz. į rusų cenzūrą, kad patikrintų, kad nieko priešingo valdžiai neparašyta. Mums, studentams, reikėdavo ne tik laikraščių žinias tvarkyti, bet ir vedamuosius str. rašyti, nes redaktoriai išvažiuodavo atostogų, arba turėdavo ir kitų visokių darbų. Prie "L. Z." ėjo priedai: moksleivių "Aušrinė", mokytojų "Mokykla", be to "Farmaceutų reikalai", o atskirai dar buvo tų pačių žmonių leidžiamas mėnesinis laikr. "Kooperacija", kuris buvo to paties M. Sleževičiaus redaguojamas. M. Sleževičius, be to, darbavosi "Rūtos" draug., kurios spektakliuose vaidindavo. Jis užsiėmė ir advokato praktika atliekamu laiku nuo visuomeninių reikalų, tarp kurių jis vadovavo Liet. dem. part., nelegaliai veikusiai. Ant jo pečių buvo kraunama daugybė labai svarbių ir kai kada ir mažesnių darbų, nes jis aplinkybių verčiamas negalėdavo atsisakyti. Štai pora pavyzdžių.

Per rinkimus 1912 m. į Rusijos V. dūmą, atitrūkęs nuo visų darbų važiuoja traukiniu į Zemaitiją iki Kuršėnų, o paskui ilgą kelionę per purvynus arkliais iki Varnių pas kleboną kun. A. Juozapavičių aiškintis reikalą dėl jo kandidatūros į V. dūmą. Arba vėl vieną vasarą Zemaičių Kalvarijos demokratinis jaunimas per džiuosius atlaidus rengia savo konferenciją ir spektaklį. Aš jį tenai su J. Sondeckiu naktį sutikau ir nakvynei nuvedžiau į daržinę ant šieno miegoti. Kaip palipom aukštai į palėpę tamsoje visur užtikom miegančių maldininkų galvas arba kojas. Tik vargais vienam pakrašty suradom kampelį prigulti ir pasnausti. Ant rytojaus susirinkimas su prakalbo mis ir spektaklis kluone, o netoliese maldininkai "eina kalnus", giedodami giesmes ir skamba bažnyčios varpai. Buvo gana įdomu. Po to viso kelionė nelabai įdomi arkliais atgal iki traukinio, o paskui iki Vilniaus. Bet anais laikais M. Sleževičius buvo jaunas pačiam smagume, niekuomet nesiskundė nuovargiu, bet visuo-

(Tęsinys 8-ame pusl.)

M. K. ČIURLIONIS, muzikas, simbolinės ir mistinės dailės kūrėjas

ŽVILGSNIS Į LIETUVIŲ LIAUDIES KŪRYBĄ

III.

LIETUVIŲ LIAUDIES LYRIKOS SIMBOLIKA HENRIKAS TAMAŠAUSKAS

Kaip iš literatūros teorijos žinome, lyrika yra monologinis savojo aš (jausmų, emocijų, nuotaikų ir vidinio pasaulio konfliktų bei problemų) išsakymas poetine forma. Lyrikai yra būdingas trumpas eiliuotas eilėraštis, įvairuojąs savo formomis. Viena seniausia lyrikos rūšis yra liaudies daina. Dainoje yra reiškiami jautresni žmogaus sielos virpėjimai nei pasakoje. Dėl to ir žodžių vaizdingumas čia yra gilesnis ir įvairesnis. Čia užtinkame žodžių bei posakių, kuriuos liaudies poetai vartoja tikrovei pavaizduoti perkeltine prasme, įvedant naujus elementus į kai kurių pergyvenimų pavaizdavimą ir išreiškiant tuos pergyvenimus tam tikrais simboliais ar simboliškais vaizdais. Simboliais gyvenimo reiškiniai, sąvokos, daiktų pavadinimai poetinėje kalboje pakeičiami alegoriniu, sąlyginiu ženklu, kuo nors primenančiu tą gyvenimo reiškinį.

Lietuvių liaudies dainos turi daug mitologinių motyvų ir simbolių, kurie atspindi senovės žmonių tikėjimą bei įsivaizdavimą pasaulio ir gyvybės žemėje kilmę, gamtos reiškinius, dievus ir pasakiškus nutikimus. M. Alseikaitė-Gimbutienė senąją lietuvių

religiją vadina "gyvatos" religija. Pagrindinė jos prasmė buvusi "kova prieš amžinai grėsiantį blogį už egzistenciją, už gyvybę, kuri buvo kartu gėrio ir laimės sinonimas. Labai nuosekliai regimasis pasaulis buvo dalijamas į vyriškąją ir moteriškąją pusę. Iš čia išplaukė suskaidymas į du pagrindinius poliūs — dangaus ir žemės, vyriškąjį ir moteriškąjį, kurių vienam ar kitam priklausė dangaus ir žemės reiškiniai, objektai, gyvuliai, augalai, turėję ypatingos reikšmės religijoje" (Palygink: Ancient Symbolism ir Lithuanian Folk Art. 1958). Tiek M. Alseikaitė - Gimbutienė, tiek profesorius Balys Sruoga prisilaiko tos pažiūros, kad simbolika lietuvių liaudies lyrikos yra erotinės prigimties.

Dainose, pavyzdžiui, dažnai apdainuojamos įvairios darželinės gėlės. Jos čia minimos ne tik dėl to, kad jos yra garžios ir mielos, bet ir dėl to, kad jos yra suteikta ir tam tikra reikšmė. Jos yra virtuosios savotiškais dainų ženklais, arba simboliais, įvairiems žmogaus pergyvenimams reikšti.

Sėjau rūtą, sėjau mėtą,
Sėjau lelijelę,
Sėjau savo jaunas dienas
Drauge su rūtelėm.

Iš visų darželinių gėlių

nų laiškėlis? Ir kodėl mergaitė čia įspėjama saugotis, kad jis neužkristų už jos kaselų?

Iš dainelės teksto matome, kad po lino laiškėlio užkrito jau prasideda ištėkėjusios moters gyvenimas su visais joje apdainuojamais vargais. Tad lino laiškėlio užkritis už mergaitės kasų čia reiškia mergystės luomo pakeitimą į ištėkėjusios moters luomą.

Bet dainose lino laiškėlio ar lino žiedo užkritis už rūtų vainikėlio, kuris yra jaunystės skaistumo simbolis, reiškia mergaitės garbės praradimą. Štai dėl ko dainelėje perkelta prasme įspėjama, kad ji neitų per lino laukelį.

Nors linas ir gražus augalas, tačiau dėl jo simbolinės reikšmės nei jo lapeliais, nei jo žiedeliais liaudyje niekad nesipuošama. Jokioje gėlių puokštėje linas niekad nevartojamas. Prisegimas mergaitėi lino žiedo reikštų jai negražų ir užgaujų linkėjimą. Ką žmonės labai ir vengia.

Lino lauko ir lino žiedo netik nemėgsta, bet stačiai jų bijo ir netekėjusios laumės. Norint pasprukti nuo besivejančios laumės, žmonių įsitikinimu reikia tuojau šokti į žydinčių lino lauką. Laumė tada aplinkui bėgiodama tik pyksta ir keikia, bet į lino kojos įkelti nedrįsta.

Tas rodo, jog savo laiku lino žiedo simbolinė reikšmė liaudyje yra buvus tokia gajai, kad jos motyvas perėjo net į mitologijos sritį.

Dainų pavyzdžiai rodo, kad jautresniuosis savo vidinius nusiteikimus liaudis linkusi pridengti simboliniu šydu. Nors reikšmingai, bet kukliai ir neaiškiai atverti savo vidų veda dainių į simbolizmo sritį. Iš čia ir įvairių simbolių gausumas dainose. Kaip matėme, skaistybės praradimo simbolis tarnauja rūtų vainikėlio nukritimas ar suvytilimas lino žiedelio už kasų užkritis, o berneliui už kepurėles; taip pat ir raselės užkritis ar tai ant vainikėlio mergaitė, ar už kepurėles bernuželiui. Jei bernelio kepurėlė yra dainoje pakrypus ant šalelės, tai irgi simbolizuoja jo negarbę, blogą elgesį. Jūros marelės, už kurių dainose kas nors vyksta, simbolizuoja tolumą, tuo tarpu kai dainų dunojėlis yra didelį ir plačių vandenų simbolis, gi serbentų uogelės dainoje simbolizuoja ašaras, nemalonų išgyvenimą ir taip panašiai. Aušra, rytas dainose sugestijonuoja jaunystės, gyvenimo pradžios simbolius, tuo tarpu kai margi dvareliai simbolizuoja turtingo gyvenimo idealą.

Simbolių visuma vartojama dainose, vadinasi dainų simbolika. Lietuvių liaudies dainos yra tikrai turtingos įvairiais simboliais ir kiekviena iš jų turi tam tikrą gilesnę paslėptą mintį, nors ir apdainuoja paprastus kasdienes išgyvenimus.

DONELAITIS ILJINSKOJE

Kaip sovietų kolonistai sumaitojo Tolminkiemio vardą...

Bolševikinių okupantų apsisėtoje Lietuvoje š. m. sausio mėn. pradžioje paminėtas didis lietuvių rašytojas, mažlietuvis, prūsų žemėje gimęs ir rašęs poetas Kristijonas Donelaitis ryšium su jo 250 metų gimimo sukaktimi. Jo kūrynyje "Metai", kaip niekur iki šiol, pavaizduoti baudžiamos laikai Mažojoje Lietuvoje su to krašto "būrais" — baudžiauninkais. Mums, "D. B." skiltyse, dėl vietos stokos, netenkla Donelaičio kūrinį vertinti literatūrinis ir kt. pažūriais. Tačiau mums pridera dėl paties poeto minėjimo savo žodis tarti.

Minint Kr. Donelaitį Vilniuje, K. Korsakas, pavyzdžiui, pasakė: "mes baudžiauninkų protėvių ainiai, nusikratę ponais ir paėmę gyvenimo vairą į savo rankas, pagrįstai iškeliamė K. Donelaitį, kaip didžiausią lietuvių liaudies dainių, kaip nuoširdų praeityje niekinamo darbo žmogaus lūkesčių reiškęją..."

Konstatuojame, kad šių dienų Lietuvoje gyvenimo vairą savo rankose laiko ne mūsų protėvių ainiai (ne K. Korsakas ir kt.), bet imperialistinė Maskva, čekistų ir kompartijos talkinama, tačiau sutinkame su K. Korsaku, kad "iš didžiojo K. Donelaičio poezi-

jos kūrinio semiamės meilės gyvenimui, gamtos grožiu, tėviškės žemei, gimtajai kalbai, kūrybiniam liaudies darbui, semiamės humanizmo ir demokratiškumo plačiausia ir tauriausia šių žodžių prasme".

Gausūs minėjimo svečiai, įvairiausių tautų rašytojai, Donelaičio "Metų" vertėjai į savo kalbas tuos žodžius turėjo suprasti. Šioje geležinės uždangos pusėje kažkuris iš tėvynės Maskvos išguitas lietuvis, sekdamas vilniškį Donelaičio minėjimą, samprotavo: ar atsisiras Lietuvoje Donelaičio gabumų dainius, sugebantį pavaizduoti Maskvos dabartinėje Lietuvoje sukurtąją baudžiamą su visų padėčių vergais ir su jų išnaudotojais?

Donelaitis gimė Lazdinėliuose netoli Gumbinės (dabar Gusevo), mokytojavo Stalupėnuose (dabar Nestorovo), mokėsi Karaliaučiaus universitete (dabar Kaliningrad), kungavo Tolminkiemį (dabar Iljinskoje). Iš Donelaičio gimtųjų prūsų — Mažosios Lietuvos (Kaliningrado) į iškilmes atvyko I. Žernakovas, rašytojas ir S. Pisarevas, Nestorovo (Stalupėnų) rajono vykdomojo komiteto pirmininkas. Nė vieno ano krašto būro!

Tad kur gi dingio Mažosios Lietuvos būrai — lietuviai?

Juos vokiečių feodalai su kaižeriniiais biurokratais. Pirmojo karo pradžioje, įsiveržus į Maž. Lietuvą rusų kariuomenei, pradėtos šio krašto gyventojų masinės deportacijos į Rusiją. Antrajam karui baigiantis, dalis gyventojų pasitraukė Vokietijon, o likusius vietoje rusai naikino ir badu išmarino. Kraštui laikinai atitekus Sov. Rusijai, maskoliai atliko tikrą barbarų darbą, surusindami senus lietuviškus vietų ir gyvenviečių pavadinimus. Bolševikai vykdo aneksiiją ir supa Lietuvą iš pietvakarių. Čia aiškus toli siekiantis impeiralizmas.

K. Donelaičio iškilnių metų okupuotos Lietuvos spaudoje tik kartą kitą paminėti Stalupėnai, Gumbinė ir kt. lietuviškieji vietovių pavadinimai, kurios glaudžiai siejasi su didžiojo rašytojo gyvenimu. O Tolminkiemio (dabar Iljinskoje), kur poetas kūrė "Metus", pavadinimo neužtikau. Taip, be abejo, patvarkė okupantas, kad nuslėptų gėdingą savo darbą. O tačiau neleisti K. Donelaičio minėjimo okupantams nedrįso, nors jis bandė primesti jam "kovos už taiką ir tautų draugystės" šūkį. Kokia čia "draugystė", kad vykdomas lietuvių tautos naikinimas.

Būras

(Darbo Balsas Nr. 2 (57))

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

SIUNTINIAI—DOVANOS I SSSR

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshtorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

DĖMESIO!

Pranešame, kad pagal naują susitarimą tarp Vneshtorg Maskvoje ir Package Express jau dabar galite siųsti savo giminėms ir draugams siuntinius į SSSR, jie nieko neturės primokėti gaudami įvairiausių produktų siuntinius - dovanas, kurie bus sudaryti iš SSSR gamintų pirmos rūšies produktų.

Čia nurodytos kainos yra Visos išlaidos produktams parinkti ir jiems nusiųsti į bet kurią SSSR dalį.

Užsakyti siuntiniai sudaromi Maskvoje, Odesoje ir Rygoje.

Siuntiniai bus įteikti gavėjui po 10-20 dienų užsakymui atėjus į Maskvą.

Siuntiniam galima užsakyti ir delikatesus tarpe jų — juodąją ikra, vėžių konservus, šprotus, saldinius ir kitus.

Siuntėjas gali siųsti dovaninių siuntinių kiek nori. Yra ir paruošti, štandartiniai siuntiniai, arba galite pasirinkti produktus patys iš katalogo.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	—	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLEN TOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	—	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980

Reikalaukite mūsų naujų katalogų sovietiniams produktams.

Dovanų pristatymas ir apsauga garantuojama.

K. OLEKA

PRIEŠ 20 METŲ

(Skaityta Zanavykų Klubo sueigoje Muenchene 20 metų nuo išvažiavimo iš Lietuvos prisiminti)

Sudiev mieli zanavykai!

(Ištrauka iš užrašų, parašytų 1944 metais visuotino bėgimo metu).

Kaunas, 1944 metų liepos pabaiga. Nežiūrint mūsų pagrindinio spaudos ramėjimo, kad vokiečiai be karo pabaigos nesitrauks iš Lietuvos, mūsų nuotaišos eina blogyn. Nėra nei mažiausios abejonės, kad Hitlerio armija jau nugalėta, kad neužilgo ją pakeis Stalino daliniai ir Kaune netrukus bus perkaršta. Nepavykus 20 liepos pasikėsimui prieš Hitlerį, viltis dėl karo galimos pabaigos nyksta. Nors frontas buvo dar Gudijoje, bet vilties, kad jis kur nors užklius prieš Kauną, nebuvo. Kaune inteligentijos tarpe diskutuojama pasitraukimas į Švediją per Baltijos jūrą, bet tam žygiui reikėjo pritarimo iš vokiečių karinės vyriausybės, kas buvo neįmanoma. Tuo tarpu dienos skubiai slenka viena po kitos; patrankų dundėjimas jau aiškiai girdimas ne tik užmiestyje, bet ir pačioje Laisvės Alėjoje. Už Neris Lapių-Babtų valsčiuose išskelti raudonieji partizanai atvirai formuoja kovos dalinius iš vietos gyventojų ir raudonosios armijos karių belaisvių, išdalintų anksčiau tarp ūkininkų laukų darbams. Kai kam, gyvenančiam už Neris, buvo net atvirai grasinama suėmimais ir bauginama sutrukdyti pasitraukimą iš gyvenvietės. Buvo galima laukti, kad stalininkai Užnerio jėgomis mėgins padaryti Kaune tai, kas buvo padaryta 1941 metais mūsų aktyvistų. Tokiomis sąlygomis ilgiau Kaune pasilikti atrodė pavojinga; be to, dar buvo galima laukti, kad Kauno gyventojai gali būti mobilizuoti apkasų kasti. Bet to neįvyko. Karo komendantas ragino civilius gyventojus apleisti Kauną. Prasiėjo gyventojų bėgimas iš Kauno. Ilgi ūkininkų šienkripių vežimai, prikrauti visokių namų rakandų, buvo galima sutikti visose gatvėse bekrasiant gyventojus. Neliko kitos išeities, kaip ir pačiam įsiliesti į besikraustančių iš miesto gyventojų skaičių, pasirenkant kryptį Marijampolės link. Čia tenka dar labiau įsitikinti, kad audra artinasi. Plentu vakarų link traukėsi begalinės virtinės kariškių sunkvežimių su įvairiais pabūklais ir vokiečių armijos užfrontės tarnybos daliniais. Traukėsi paskubomis Gudijos policija ir įvairūs pareigūnai, visi į vakarų pusę. Plentu važiuojam išties dieną. Oras nepaprastai malonus; pravažiuojam Garliavą, Mauručius, Veiverius, Skriaudžius, Ažuolų-Būdą. Visur plentas užimtas tirstai besitraukiančių įvairių kariuomenės dalinių. Tik išsukus iš plento, ties Vinčiais kelią randame laisvą. Paimam kryptį Pilviškių link, kur į šiaurę nuo šio miestelio Zana-

vykijoje buvom numatę laukti tolimesnės karo eigos. Ties Pilviškiais užklupo mus vakaras; nors arkliai buvo pavargę, bet Pilviškiuose apsistoti nenorėjome, kad neišgąsdintų pilviškių pirma laiko. Ties Simokais mus pagauna naktis, numatytos kelionės dar liko keletas kilometrų; toliau naktį važiuoti buvo neįmanoma. Apsinakvojim pakelyje augusiam beržynėlyje. Vakaras buvo šiltas, kaip paprastai liepos mėnesį, ir nakvynė nesukėlė jokio nemalonumo. Iš ryto liepos mėnesio 22 dieną mūsų vežimas įsiritė į numatytą vienkiamį D. Tai nepaprastai įvykis. Nereikėjo nei aiškinti vienkiamio gyventojams, tuoju suprato reikalą ir jų ūpas tapo smarkiai prisilėgtas. Suvalkija, ypač Zanavykai, iki šiol labiausiai nutolusi nuo fronto, ramiai sau gyveno palyginamai mažai jausdama karo metų sunkumus. Dabar, įvažiuojant mums į vienkiamį su manta, susidedančia daugiausia iš maisto produktų ir drabužių, gyventojų akyse atsistojo visas pavojaus baisumas, kuris jų laukė artimiausioje ateityje. Tai buvo daugiau negu nemalonus įvykis; juo blogiau, kad radijo kasdieną skelbė apie naujus Stalino armijos pasistūmėjimus pirmyn, o artėjanti kanonados garsai geriausiai patvirtino radio pranešimo tikrumą.

Mums buvo nemaža staigmena kai vienkiamį radom okupuotą vokiečių karinio dalinio, susidedančio iš vokiečių ir rusų karių. Visi vienkiamio pastatai buvo pilni karių ir žirgų. Kieme buvo prigrūsta dalinio turto — didelė banda avių ir jaunų raguočių. Ūkio savininkui buvo palikta tik virtuvė, nes daliniui ji nebuvo reikalinga, jis turėjo savo dvi lauko virtuves. Šeiminkas skundėsi mums, kad dalinį atsiuntė į jo ūkį turbūt kaip pabaudą už per silpnai atliekamą karo metu javų ir kitų produktų "lyferiavimą", nustatytų karo vyriausybės duoklių. Kilo klausimas, ar galim laikinai prisiglausti vienkiamyje ar privalom ieškoti kitos vietos. Per pasikalbėjimą su dalinio komendantu, jaunuo vokiečių karininku, pasisekė išprašyti vieną klėties kambariuką, į kurį mes tuoju ir įsikraustėm. Karinio dalinio vadas, anot šeiminko pasakojimo, buvo geros širdies, nežiaurus būdo vyras. Maisto produktų iš ūkio visai neėmė, o arkliams ir gyvuliams sušėręs vieną dobilų šalinę ir apie porą hektarų žalių vikių, pašarą pradėjo imti iš apylinkių ūkių. Kariai, maišyti per pusę su rusais, neplėšė nieko, laikėsi labai korektiškai.

Apsigyvenus mums čia, kaimynai kasdien pasakodavo apie įvykius apylinkėje, plėšimus, ūkininkų žudymus, trio-

Narai paprastai vengia ryklių, bet Norman Bickley šeria juos Sidnėjuje, Australijoje.

besių padėginėjimus, pieninių naikinimus ir pan., bet mūsų apgyventam vienkiamyje ir aplinkui buvo ramu, nes čia stovėjo šokia tokia karo pajėga. Zanavykai vis dar nepaliovė tikėję, kad sovietų armija dar kur nors užklius. Didelį nusiminimą sukėlė čia pavėluotai atėjusi žinia, kad perversmas Berlyne prieš Hitlerį, liepos 20 d. nepavyko ir sukilimo vadai likviduoti. Tai buvo paskutinių vilčių, išvengtų sovietinio išlaisvinimo, nykimas. Vieną kartą visi stebėjom, kaip buvo apšviesta iš viršaus deginama Tilžė, kas buvo aiškiškai matoma nakties metu. Vienu tarpu jau buvo pasirodę keletas vyrų, pabėgusių iš Vilniaus. Jie buvo be kepurų. Aiškino, kad Vilniaus srity susispietę lenkai ir bolševikų partizanai šaudė į besitraukiančius iš miesto. Kad neatrodišius pabėgėliu ir išvengus partizanų puolimo besitraukiantieji nedėvėjo kepurų ir neėmė su savim čemodanų. Vienkiamyje D. darėsi neramu. Pasklido žinia, kad į Kauną jau įsiveržė sovietai ir persikėlė per Nemuną. Marijampolės kryptim buvo girdimi patrankų šūviai. Ūpas nepaprastai prisilėgtas. Šiame užkampyje pradėjo rodytis vis tirstiau karo pabėgėlių. Tenka galutinai ir mums apsispręsti, kas darytina toliau. Prisimenant šio karo pradžią, kai buvę sąjungininkai, Stalinas ir Hitleris, vykdė ant mūsų kailio savo pragaištingus sumanymus, naikindami pagrindinį Lietuvos gyventojų elementą, pirmuosius lietuvius, prisidėjusius kokiu nors būdu prie krašto nepriklausomybės atstatymo, o vėliau senus šios šalies piliečius izraelitus, sunku buvo sugalvoti ką kita, kaip užbaigti svyravimus ir trauktis toliau į vakarus, kad išvengus nugalėtojų pogromo. Suprantama, kaip sunku bėgti iš savo krašto, ir niekas gal nebūtų bėgęs, jeigu nebūtume turėję galvoje beprasmišką sadistų su maskolišku žiaurumu vykdomą naikinimą 1940 m. birželio mėnesį nekaltų mūsų žmonių, gabenana-

mų į Sibiro pragariškas stovyklas. Pasiliekančius krašte — laukė jeigu ne fizinis sunaikinimas, tai geriausiu atveju ekonomiškas suelgetinimas ir degradavimas iš laisvo piliečio į kolchozo baudžiauninko būklę.

Kad situacija be vilties, jau rodo ir patys vokiečiai paskubomis atnaujindami atidėtą repatriantų grąžinimą Vokietijon. Sovietai dieną ir naktį bombarduoja Kauno-Kybartų geležinkelio liniją. Liepos 30 dieną mūsų vienkiamio komendantas praneša, kad jis gavęs žinių, jog sovietai tik 7 kilometrus yra nedaėję Pilviškių ir jis, komendantas, gavęs įsakymą palikti vienkiamį. Iš tikrųjų nepraejo nė valandos, kaip visas dalinys su gurguolėmis nuriedėjo šakių link. Pasitraukimas buvo toks skubus, kad net didesnė turto dalis, raguočiai ir ayys palikti vietoje.

Prisiartino ir mums lemiamas momentas, galų gale reikia peržengti RUBIKONĄ. Mūsų bičiulis, su kuriuo mes buvom atvykę iš Kauno, pareiškė, kad jis neturįs jėgų pajudėti iš vietos. "Mirsiu greičiau savo žemėje, bet nesitrauksiu" kalbėjo jis. Panašios nuomonės buvo dauguma ūkininkų, negalėjusių pasirūpinti nutraukti ryšius su ūkiu ir gimtąja aplinkuma. Sunku buvo ir mums. Po jaudinančių atsisveikinimų su pažįstamais pasikinkome arklius ir kraustome daiktus į vežimą. Tuo pat momentu vienkiamį įsuka keletas vežimų su apylinkės gyventojais, važiuojančiais į vakarus. Jie praneša, kad trys sovietų tankai, nesutikdami jokio pasipriešinimo, įvažiavo į Pilviškių miestelį. Šis miesčiukas buvo visai arti, neliko nieko daugiau kaip sėsti į vežimą ir kartu su kaimynais vykti į nežinomą ateitį. Ši valanda, turbūt niekad neišnyks iš atminties. Ji buvo slepianti ir kankinanti. Atėjo atsisveikinimo momentas su saviškiais, su savo kraštu, su laisva Zanavykija ir pagaliau su nelaiminga tėvyne. Visiems riedėjo ašaros per skruostus, ypač jaudinosi moterys ir vaikai,

...išėjo iš miesto ant širdies, bet dar sunkiau pasiliekančiams. Vėsi žinojo kas juos laukia. Nė vienas nebuvo tikras, kad kada nors pasimatysim. Likimas nepermaldaujamas. Ir tardami "Sudiev meli Zanavykai" pajudėjome iš kiemo ir įsijungėm į bėglių bangą. Buvo vakaras, važiuojam pamaži, negalėdami atsipeikėti nuo pergyventų įspūdžių. Vėlai vakare, jau sutekus, mūsų bėglių kolona susimetė žvirgzdačiuose Liorentų sodyboje po jovarais, ant Nepupės kranto. Čia jau neradom nė gyvos dvasios. Namai palikti Dievo valiai. Naktį mus išbudino vokiečių dviratinių dalinys, darydamas žvalgybą rytų kryptimi. Žvirgzdačių bažnytkaimį radom apleista ir tuščią. Vietos pieninė riogsojo su išdažytais langais ir išlaužtomis durimis. Kai įvažiavom į vieškelį, nuo Griškabūdžio i Naumiestį, pasirodė skysti "mameliukų" būriai — rusai vokiečių uniformomis — bėgantieji į vakarus. Važiuojam neskubėdami per turtingiausią Zanavykijos dalį. Pakeliui puikūs javai, jau prinokę, bet stovi nepaunami ir nevalomi. Pravažiuojam pagarsėjusio Antano Sniečkaus tėviškę Būblėlius. Sustojam su kitais važiotojais pasižerti Prano Štrimo — žuvusio Praveniškiuose jau 1941 metais, — ūkyje, o apie 3 valandą po pietų pasiekėme Meistus ir patį Naumiestį. Jį radom kimšte prikimštą vežimų ir įvairaus plauko žmonių. Daugumoje tai buvo Zanavykijos ūkininkai, švaistėsi policininkai, sutraukti iš visos apskritys. Miestelis buvo prisigrūdes žmonių labiau, negu per Šv. Petro atlaidus. Policija rikiavo vežimus į eiles nuo munitinės iki rinkos; eilė vyniojosi kelis kartus. Visa aikštė užpildyta vežimais, suvažiavusieji nekantriai laukė savo eilės kaip galima greičiau pereiti per sieną, bet jos nebuvo galima sulaukti, nes pirmenybę turėjo kariuomenė, vienas mūsų batalijonas ir repatrijantai.

Apie 4 valandą užskrenda sovietų lėktuvai. Apšaudo miestelį padegamomis kulkomis. Slepamės nuo šūvių už mūrinių sienų. Palikti rinkoje arkliai ima lakstyti visomis kryptimis. Keletas pakirstų kulkomis guli ant grindinio. Be matant miestelis ištuštėja. Žmonių aukų nesimato. Tik pradeda degti širvinta.

Vos apie 11 valandą kitos dienos ryto (1.8) vėl užpildo miestelį pabėgėliai. Diena nepaprastai graži — jokio debesėlio. Saulė kaitina visu vasaros stiprumu. Inžinierius švilpa suorganizuoja ūkininkų grupę apie 50 vežimų ir gauna leidimą pereiti sieną. Įsijungiam į šią grupę ir mes. Apie 12 val. atidaroma siena: vėl oro puolimas. Subėgam į bažnyčią ieškodami apsaugos nuo kulku. Bet šį kartą lėktuvai pasitenkina tik žvalgymu ir vėl išnyksta. Gaunam įsakymą važiuoti per širvintos tiltą skiriamą Lietuvą nuo Rytprūsių. Iki šiol vokiečių nepabėgusi administracija įsako imti kiekvienam

Pasivaikščiavimui gaivinančiomis vėsioomis dienomis labai tinka šis Parvyžiaus bulvarų mados vilnonis švarkas, siauras sijonėlis ir Šan-tungo (Kinijos provincija) šilko bluzė.

vežimui po 1—2 karves, kurios Pašešupyje ramiai ganosi miesto daržuose. Privalom paįmėti ir mes vieną karvę. Skubotumas, kuriuo visa tai vyksta (galima laukti kiekvienu momentu orlaivių puolimo) neleidžia delsti ilgiau. Mintys nukrypusios vienon pusėn, kaip greičiau ištrūkti iš oro puolimų zonos. Pravažiuojam degančią širvintą ir imam krypti į Schlossbergą, buvusį Pilkalnį. Čia pastebim, kad mes nelaisvi: esam lydimi rudmarškininių į Smalininkus apkasams kasti. Tai nemaža staigmena. Bėgom nuo bolševikų, o dabar turim patekti apkasus kasti vietoje, kuri gali būti tuojau atkiršta sovietinių dalinių. Kyla mintis bėgti iš kolonos, bet tuo tarpu nėra progos. Keliaujam toliau. Niekur nerandam kokio nors įsitvirtinimo priešui sulaukyti. Iš viso, kraštui ginti sutinkam tik vieną vienintelį tanką — tigrą. Keliaujam plentu, apsodintu jau suaugusiais klevais, jie nesusisiekia šakomis ir mūsų judėjimo neuždengia iš viršaus, plentą puola lėktuvai. Rudasis mūsų vadas duoda komandą: vežimus ir karves po klevais, žmonėms sugulti plento griovyje iš priešingos lėktuvams pusės. Lėktuvai daro virš mūsų ratų ir be šūvio lekia toliau. Atsipeikėję žygiuojam tolyn. Abieju pusėm plento riogso tai vienur tai kitur išraustos granatų duobės, vietomis guli sudaužyti vežimai, arklių lavonai, visai naujai sukasti žemių kupstai, savo formą panašūs į kapus. Penktame kilometre randam griovyje begulintį žmogų su kruvinu veidu. Šalia jo iškasta duobė jam palaidoti, bet jis dar neįmestas į duobę, nes rodo dar

gyvybės ženklų — kruvino veido trukčiojimu baido muses gausiai aptūpusias veidą. Randam ir daugiau nelaimingų, užbaigusį čia savo dienas. Dar kartą užlekia lėktuvai, bet neapšaudo. Kolona, karvių vedimu sulėtinta, slenka pirmyn. Nors nuo širvintos iki Pilkalnio tik apie 21 kilometras, bet šį miestelį mes pasiekiam vos pavakare. Rudasis vadas mus apnakvydina prieš pat Pilkalnį pelkyne, apaugusiam įvairiais krūmais. Čia mes aptinkame Zanavykijos repatrijantus. Augšti krūmai turi paslėpti pabėgėlių vežimus nuo sovietų lakūnų puolimo. Repatrijantai sutinka mus draugiškai. Krūmuose užmaskuojam savo vežimus. Palydovo parėdymu išdalina po kepaluką kareiviškos duonos. Pernakvojame ramiai ir apie 6 val. ryto važiuojam per Pilkalnį tolyn. Miestelyje sutinkam nemažą žmonių su prikabinata ant krūtinės didele "P" raide. Iš karto atrodė, kad tai pagelbinė policija, bet užsnekinus vieną iš "P" nešiotojų paaiškėja, kad tai paženklinti lenkai. Miestelyje nesustojam ir važiuojam Kraupiškių kryptimi. Trečiam kilometre už miestelio mus aptinka lėktuvai. Čia plentas atviras ir nėra kur pasislėpti. Kyla truputį panika. Mūsų vadas pirmutinis kuž kur dingsta. Kolona pradeda irti. Įsukam į pasitaikiusį smulkus ūkininko kiemelį. Su mumis įvažiuoja taip pat prokuroras Bulota, Panevėžio kalėjimo viršininkas ir dar vieno daktaro vežimas. Ūkj randam gyventojų apleista. Tvirtuose uždarytos garsiai karkina vištos ir antys. Išleidžiam jas laisvėn; trys juodmargės karvės pertvinkusios laukia melžėjų. Mažam sodelyje vilioja gražiai prinokusios stambios vyšnios. Įsikuriame ūkelyje, moterys pamelžia karves, imam šeiminkauti ir ruošiamės pusryčiams. Būtų nebloga čia pabūti ilgiau, bet rizikinga; į šiaurę nuo mūsų vienkiemio, keliu

nuo Tilžės į Vokietiją plotu, kurį apima akis, traukia įvairūs, visokia manta prikrauti, vežimas prie vežimo — Tilžės rajono gyventojai bėga nuo "laisvę" nešančios Stalino armijos...

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

GRAMERCY

Isteigta 1945

Turi

VNESHPOSYLTORG

leidimą

Skubus pristatymas per 10-21 dienų. Didelis pasirinkimas gardaus maisto.

GR 27 \$25.86

11 sv. ryžių, 11 lbs. kvietinių miltų, 4.6 sv. cukraus, 4.6 sv. degintos kavos, 400 gramų, daržovių alyvos.

Turi

VNESHPOSYLTORG

leidimą

Televizijos aparatas \$287.46
Automobilis Moskvic \$1,628.03
Skalbiamas mašina \$119.78
Saldytuvas 240 litrų \$265.22
Pilnas pasirinkimas puikių dovanų. Katalogų prašykite laiškais ar telefonu angliškai arba lietuviškai.

GRAMERCY SHIPPING CO.

118 E. 28 St.

New York, 16, N. Y.

Tel. MU 9-0598

Atidaryta 9—5:30, šešt. 9—1

GRAMERCY INC.

Isteigta 1946

Turi Finansų Departamento Licencija.

Apdrausta iki \$20,000.00.

Pilnai garantuota. Pristatoma per 2 savaites.

Be jokių atskaiciavimų.

Gausite pasirašytą kvita.

Vertė 3 Rubliai už \$10.00

Persiuntimas iki \$30.00—\$2.75

virš \$30.00 — 10%

GRAMERCY INC.

744 BROAD STREET,
Newark, N. J.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITWINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

STATYBOS KONTRAKTORIUS,

TURIS VIRŠ 30 METŲ PATYRIMĄ

- STATO • REMONTUOJA • PERSTATO NAMUS •
- GARAZUS • KRAUTUVES IR KITUS PASTATUS •
- DARBININKAI APDRAUSTI.

LIUDAS STAŠAITIS

5523 S. CLAREMONT AVE. Tel. PR 8-8378

šaukti po 6 val. vak.

K. OLEKA

PRIEŠ 20 METŲ

(Skaityta Zanavykų Klubo sueigoje Muenchene 20 metų nuo išvažiavimo iš Lietuvos prisiminti)

Sudiev mieli zanavykai!
(Ištrauka iš užrašų, parašytų 1944 metais visuotino bėgimo metu).

Kaunas, 1944 metų liepos pabaiga. Nežiūrint mūsų pogrindžio spaudos ramėjimo, kad vokiečiai be karo pabaigos nesitrauks iš Lietuvos, mūsų nuotaike eina blogyn. Nėra nei mažiausios abejonės, kad Hitlerio armija jau nugalėta, kad neužilgo ją pakeis Stalino daliniai ir Kaune netrukus bus per karštą. Nepavykus 20 liepos pasikėsimui prieš Hitlerį, viltis dėl karo galimos pabaigos nyksta. Nors frontas buvo dar Gudijoje, bet vilties, kad jis kur nors užklius prieš Kauną, nebuvo. Kaune inteligentijos tarpe diskutuojama pasitraukimas į Švediją per Baltijos jūrą, bet tam žygiui reikėjo pritarimo iš vokiečių karinės vyriausybės, kas buvo neįmanoma. Tuo tarpu dienos skubiai slenka viena po kitos; patrankų dundėjimas jau aiškiai girdimas ne tik užmiestyje, bet ir pačioje Laisvės Alėjoje. Už Neris Lapių-Babtų valsčiuose iškelti raudonieji partizanai atvirai formuoja kovos dalinius iš vietos gyventojų ir raudonosios armijos karių belaisvių, išdalintų anksčiau tarp ūkininkų laukų darbams. Kai kam, gyvenančiam už Neris, buvo net atvirai grasinama suėmimais ir hauginama sutrukdyti pasitraukimą iš gyvenvietės. Buvo galima laukti, kad stalininkai Užnerio jėgomis mėgins padaryti Kaune tai, kas buvo padaryta 1941 metais mūsų aktyvistų. Tokiomis sąlygomis ilgiau Kaune pasilikti atrodė pavojinga; be to, dar buvo galima laukti, kad Kauno gyventojai gali būti mobilizuoti apkasų kasti. Bet to neįvyko. Karo komendantas ragino civilius gyventojus apleisti Kauną. Prasidėjo gyventojų bėgimas iš Kauno. Igi ūkininkų šienkripių vežimai, prikrauti visokių namų rakandų, buvo galima sutikti visose gatvėse bekrastant gyventojus. Neliko kitos išeities, kaip ir pačiam įsilieti į besikraustančių iš miesto gyventojų skaičių, pasirenkant kryptį Marijampolės link. Čia tenka dar labiau įsitikinti, kad audra artinasi. Plentu vakarų link traukėsi begalinės virtinės kariškų sunkvežimių su įvairiais pabūklais ir vokiečių armijos užfrontės tarnybos daliniais. Traukėsi paskubomis Gudijos policija ir įvairūs pareigūnai, visi į vakarų pusę. Plentu važiuojam ištisą dieną. Oras nepaprastai malonus; pravažiuojam Garliavą, Mauručius, Veiverius, Skriaudžius, Ažuolų-Būdą. Visur plentas užimtas tirštai besitraukiančių įvairių kariuomenės dalinių. Tik išsukus iš plento, ties Vinčiais kelių randame laisvą. Paimam kryptį Pilviškių link, kur į šiaurę nuo šio miestelio Zana-

vykijoje buvom numatę laukti tolimesnės karo eigos. Ties Pilviškiais užklupo mus vakaras; nors arkliai buvo pavargę, bet Pilviškiuose apsisototi nenorėjome, kad neišgąsdintų pilviškiškių pirma laiko. Ties Simokais mus pagauna naktis, numatytos kelionės dar liko keletas kilometrų; toliau naktį važiuoti buvo neįmanoma. Apsinakvojant pakelyje augusiam beržynėlyje. Vakaras buvo šiltas, kaip paprastai liepos mėnesį, ir naktynė nesukėlė jokio nemalonumo. Iš ryto liepos mėnesio 22 dieną mūsų vežimas įsiritė į numatytą vienkiemį D. Tai nepaprastai įvykis. Nereikėjo nei aiškinti vienkiemio gyventojams, tuojau suprato reikalą ir jų ūpas tapo smarkiai prislėgtas. Suvalkija, ypač Zanavykai, iki šiol labiausiai nutolusi nuo fronto, ramiai sau gyvena palyginamai mažai jausdama karo metų sunkumus. Dabar, įvažiuavus mums į vienkiemį su manta, susidedančia daugiausia iš maisto produktų ir drabužių, gyventojų akyse atsistojo visas pavojaus baisumas, kuris jų laukė artimiausioje ateityje. Tai buvo daugiau negu nemalonus įvykis; juo blogiau, kad radijo kasdieną skelbė apie naujus Stalino armijos pasistūmėjimus pirmyn, o artėjanti kanonados garsai geriausiai patvirtino radio pranešimo tikrumą.

Mums buvo nemaža staigmena kai vienkiemį radom okupuotą vokiečių karinio dalinio, susidedančio iš vokiečių ir rusų karių. Visi vienkiemio pastatai buvo pilni kareivių ir žirgų. Kieme buvo prigrūsta dalinio turto — didelė banda avių ir jaunų ragučių. Ūkio savininkui buvo palikta tik virtuvė, nes daliniui ji nebuvo reikalinga, jis turėjo savo dvi lauko virtuves. Šeiminkas skundėsi mums, kad dalinį atsiuntė į jo ūkį turbūt kaip pabaudą už per silpnai atliekamą karo metu javų ir kitų produktų "lyferiavimą", nustatytą karo vyriausybės duoklių. Kilo klausimas, ar galim laikinai prisiglausti vienkiemyje ar privalom ieškoti kitos vietos. Per pasikalbėjimą su dalinio komendantu, jaunu vokiečių karininku, pasisekė išprašyti vieną klėtis kambariuką, į kurį mes tuojau ir įsikraustėm. Karinio dalinio vadas, anot šeiminko pasakojimo, buvo geros širdies, nežiaurus būdo vyras. Maisto produktų iš ūkio visai neėmė, o arkliai ir gyvuliams sušėręs vieną dobitų šalinę ir apie porą hektarų žalių vikių, pašarą pradėjo imti iš apylinkių ūkių. Kariai, maišyti per pusę su rusais, neplėšė nieko, laikėsi labai korektiškai.

Apsigyvenus mums čia, kaimynai kasdien pasakodavo apie įvykius apylinkėje, plėšimus, ūkininkų žudymus, trio-

Narai paprastai vengia ryklių, bet Norman Bickley šeria juos Sidnėjaus, Australijoje.

besių padėginėjimus, pieninių naikinimus ir pan., bet mūsų apgyventam vienkiemyje ir aplinkui buvo ramu, nes čia stovėjo šokia tokia karo pajėga. Zanavykai vis dar nepaliovė tikėję, kad sovietų armija dar kur nors užklius. Didelį nusiminimą sukėlė čia pavėluotai atėjusi žinia, kad perversmas Berlyne prieš Hitlerį, liepos 20 d. nepavyko ir sukilimo vadai likviduoti. Tai buvo paskutinių vilčių, išvengti sovietinio išlaisvinimo, nykimas. Vieną kartą visi stebėjom, kaip buvo apšviesti iš viršaus deginama Tilžė, kas buvo aiškiai matoma nakties metu. Vienu tarpu jau buvo pasirodę keletas vyrų, pabėgusių iš Vilniaus. Jie buvo be kepurė. Aiškino, kad Vilniaus srity susispietę lenkai ir bolševikų partizanai šaudė į besitraukiančius iš miesto. Kad neatrodius pabėgėliu ir išvengus partizanų puolimo besitraukiantieji nedėvėjo kepurė ir neėmė su savim čemodanų. Vienkiemyje D. darėsi neramu. Pasklido žinia, kad į Kauną jau įsiveržė sovietai ir persikėlė per Nemuną. Marijampolės kryptim buvo girdimi patrankų šūviai. Ūpas nepaprastai prislėgtas. Šiame užkampyje pradėjo rodytis vis tirščiau karo pabėgėlių. Tenka galutinai ir mums apsispręsti, kas darytina toliau. Prisimenant šio karo pradžią, kai buvę sąjungininkai, Stalinas ir Hitleris, vykdė ant mūsų kailio savo pragaištingus sumanymus, naikindami pagrindinį Lietuvos gyventojų elementą, pirmuosius lietuvius, prisidėjusius kokių nors būdu prie krašto nepriklausomybės atstatymo, o vėliau senus šios šalies piliečius izraelitus, sunku buvo sugalvoti ką kita, kaip užbaigti svyravimus ir trauktis toliau į vakarus, kad išvengus nugalėtojų pogromo. Suprantama, kaip sunku bėgti iš savo krašto, ir niekas gal nebūtų bėgęs, jeigu nebūtume turėję galvoje beprasmišką sadistų su maskolišku žiaurumu vykdomą naikinimą 1940 m. birželio mėnesį nekaltų mūsų žmonių, gabenana-

mų į Sibiro pragariškas stovyklas. Pasiliekančius krašte — laukė jeigu ne fizinis sunaikinimas, tai geriausiu atveju ekonomiškas suelgetinimas ir degradavimas iš laisvo piliečio į kolchozo baudžiauninko būklę.

Kad situacija be vilties, jau rodo ir patys vokiečiai paskubomis atnaujindami atidėtą repatrijantų gražinimą Vokietijon. Sovietai dieną ir naktį bombarduoja Kauno-Kybartų geležinkelio liniją. Liepos 30 dieną mūsų vienkiemio komendantas praneša, kad jis gavo žinių, jog sovietai tik 7 kilometrus yra nedaėję Pilviškių ir jis, komendantas, gavęs įsakymą palikti vienkiemį. Iš tikrųjų nepraėjo nė valandos, kaip visas dalinys su gurguolėmis nuriedėjo šakių link. Pasitraukimas buvo toks skubus, kad net didesnė turto dalis, ragučiai ir avys palikti vietoje.

Prisiartino ir mums lemiamas momentas, galų gale reikia peržengti RUBIKONĄ. Mūsų bičiulis, su kuriuo mes buvom atvykę iš Kauno, pareiškė, kad jis neturįs jėgų pajudėti iš vietos. "Mirsiu greičiau savo žemėje, bet nesitraukis" kalbėjo jis. Panašios nuomonės buvo dauguma ūkininkų, negalėjusių pasiryžti nutraukti ryšius su ūkiu ir gimtąja aplinkuma. Sunku buvo ir mums. Po jaudinančių atsisveikinimų su pažįstamais pasikinkome arkliai ir kraustome daiktus į vežimą. Tuo pat momentu vienkiemį įsuka keletas vežimų su apylinkės gyventojais, važiuojančiais į vakarus. Jie praneša, kad trys sovietų tankai, nesutikdami jokio pasipriešinimo, įvažiuo į Pilviškių miestelį. Šis miesčiukas buvo visai arti, neliko nieko daugiau kaip sėsti į vežimą ir kartu su kaimynais vykti į nežinomą ateitį. Ši valanda, turbūt niekad neišnyks iš atminties. Ji buvo slepianti ir kankinanti. Atėjo atsisveikinimo momentas su saviškiais, su savo kraštu, su laisva Zanavykija ir pagaliau su nelaiminga tėvyne. Visiems riedėjo ašaros per skruostus, ypač jaudinosi moterys ir vaikai.

S...ta buvo ant širdies, bet dar sunkiau pasiliekančiams. Vėsi žinojo kas juos laukia. Nė vienas nebuvo tikras, kad kada nors pasimatysim. Likimas nepermaldaujamas. Ir tardami "Sudiev mieli Zanavykai" pajudėjom iš kiemo ir įsijungėm į bėglių bangą. Buvo vakaras, važiuojam pamaži, negalėdami atsipeikėti nuo pergyventų įspūdžių. Vėlai vakare, jau sutekus, mūsų bėglių kolona susimetė žvirgzdaičiuose Liorentų sodyboje po įvairiais, ant Nepupės kranto. Čia jau neradom nė gyvos dvasios. Namai palikti Dievo valiai. Naktį mus išbudino vokiečių dviratininkų dalinys, darydamas žvalgybą rytų kryptimi. Žvirgzdaičių bažnytkaimį radom apleistą ir tuščią. Vietos pieninė riogsojo su išdaužytais langais ir išlaužtomis durimis. Kai įvažiuom į vieškelį, nuo Griškabūdžio i Naumiestį, pasirodė skysti "mameliukų" būriai — rusai vokiečių uniformomis — bėgantieji į vakarus. Važiuojam neskubėdami per turtingiausią Zanavykijos dalį. Pakeliui puikūs javai, jau prinokę, bet stovi nepiaunami ir nevalomi. Pravažiuojam pagarsėjusio Antano Sniečkaus tėviškę Būblelius. Sustojam su kitais važiuotojais pasišerti Prano štrimo — žuvusio Praveniškiuose jau 1941 metais, — ūkyje, o apie 3 valandą po pietų pasiekėme Meištus ir patį Naumiestį. Jį radom kimšte prikimštą vežimų ir įvairaus plauko žmonių. Daugumoje tai buvo Zanavykijos ūkininkai, švaistėsi policininkai, sutraukti iš visos apskritys. Miestelis buvo prisigrūdęs žmonių labiau, negu per Sv. Petro atlaidus. Policija rikiavo vežimus į eiles nuo mūšinės iki rinkos; eilė vyniojosi kelis kartus. Visa aikštė užpildyta vežimais, suvažiavusieji nekantariai laukė savo eilės kaip galima greičiau pereiti per sieną, bet jos nebuvo galima sulaukti, nes pirmenybę turėjo kariuomenė, vienas mūsų batalijonas ir repatrijantai.

Apie 4 valandą užskrenda sovietų lėktuvai. Apsaudo miestelį padegamomis kulkomis. Slepamės nuo šūvių už mūrinių sienų. Palikti rinkoje arkliai ima lakstyti visomis kryptimis. Keletas pakirstų kulkomis guli ant grindinio. Bematant miestelis ištuštėja. Žmonių aukų nesimato. Tik pradeda degti širvinta.

Vos apie 11 valandą kitos dienos ryto (1.8) vėl užpildo miestelį pabėgėliai. Diena nepaprastai graži — jokio debesėlio. Saulė kaitina visu vasaros stiprumu. Inžinierius švilpa suorganizuoja ūkininkų grupę apie 50 vežimų ir gauna leidimą pereiti sieną. Įsijungiam į šią grupę ir mes. Apie 12 val. atidaroma siena: vėl oro puolimas. Subėgam į bažnyčią ieškodami apsaugos nuo kulky. Bet šį kartą lėktuvai pasitenkina tik žvalgymu ir vėl išnyksta. Gaunam įsakymą važiuoti per širvintos tiltą skiriančią Lietuvą nuo Rytprusių. Iki šiol vokiečių nepabėgusi administracija įsako imti kiekvienam

Pasivaikščiavimo gavinančiomis vėsiosiomis dienomis labai tinka šis Parvyžiaus bulvarų mados vilnonis švarkas, siauras sijonėlis ir šan-tungo (Kinijos provincija) šilko bluzė.

vežimui po 1–2 karves, kurios Pašėsupyje ramiai ganosi miesto daržuose. Privalom paimti ir mes vieną karvę. Skubotumas, kuriuo visa tai vyksta (galima laukti kiekvienu momentu orlaivių puolimo) neleidžia delsti ilgiau. Mintys nukrypusios vienon pusėn, kaip greičiau ištrūkti iš oro puolimų zonos. Pravažiuojam degančią širvintą ir imam kryptį į Schlossbergą, buvusį Palkalnį. Čia pastebim, kad mes ne laisvi: esam lydimi rudmarškinų į Smalininkus apkasams kasti. Tai nemaža staigmena. Bėgom nuo bolševikų, o dabar turim patekti apkasus kasti vietoje, kuri gali būti tuojau atkirsta sovietinių dalinių. Kyla mintis bėgti iš kolonos, bet tuo tarpu nėra progos. Keliaujam toliau. Niekur nerandam kokio nors įsitvirtinimo priešui sulaikyti. Iš viso, kraštui ginti sutinkam tik vieną vienintelį tanką — tigrą. Keliaujam plentu, apšodintu jau suaugusiais klevais, jie nesusisiekia šakomis ir mūsų judėjimo neuždengia iš viršaus, plentą puola lėktuvai. Rudasis mūsų vadas duoda komandą: vežimus ir karves po klevais, žmonėms sugulti plento griovyje iš priešingos lėktuvams pusės. Lėktuvai daro virš mūsų ratą ir be šūvio lekia toliau. Atsipeikėję žygiuojam tolyn. Abi pušėm plento riogso tai vienur tai kitur išraustos granatų duobės, vietomis guli sudaužyti vežimai, arklių lavonai, visai naujai sukasti žemių kupstai, savo formą panašūs į kapus. Penktame kilometre randam griovyje begulintį žmogų su kruvinu veidu. Šalia jo iškasta duobė jam palaidoti, bet jis dar neįmestas į duobę, nes rodo dar

gyvybės ženklų — kruvino veido trukčiojimu baido muses gausiai aptūpusias veidą. Randam ir daugiau nelaimingų, užbaigusį čia savo dienas. Dar kartą užlekia lėktuvai, bet neapšaudo. Kolona, karvių vedimu sulėtinta, slenka pirmyn. Nors nuo širvintos iki Palkalnio tik apie 21 kilometras, bet šį miestelį mes pasiekiam vos pavakare. Rudasis vadas mus apnakvydina prieš pat Palkalnį pelkyne, apaugusiame įvairiais krūmais. Čia mes aptinkame Zanavykijos repatrijantus. Augšti krūmai turi paslėpti pabėgėlių vežimus nuo sovietų lakūnų puolimo. Repatrijantai sutinka mus draugiškai. Krūmuose užmaskuojam savo vežimus. Palydovo parėdymu išdalina po kepaluoką kareiviškos duonos. Pernakvojam ramiai ir apie 6 val. ryto važiuojam per Palkalnį tolyn. Miestelyje sutinkam nemaža žmonių su prikabinta ant krūtinės didelė "P" raide. Iš karto atrodė, kad tai pagelbinė policija, bet užšnekinus vieną iš "P" nešiotojų paaiškėja, kad tai paženklinti lenkai. Miestelyje nesustojam ir važiuojam Kraupiškių kryptimi. Trečiam kilometre už miestelio mus aptinka lėktuvai. Čia plentas atviras ir nėra kur pasislėpti. Kyla truputį panika. Mūsų vadas pirmutinis kuž kur dingsta. Kolona pradeda irti. Įsukam į pasitaikiusį smulkaus ūkininko kiemelį. Su mumis įvažiuoja taip pat prokuroras Bulota, Panevėžio kalėjimo viršininkas ir dar vieno daktaro vežimas. Ūkį randam gyventojų apleistą. Tvirtuose uždarytos garsiai karkina vištos ir antys. Išleidžiam jas laisvėn; trys juodmargės karvės pertvinkusios laukia melžėjų. Mažam sodelyje vilioja gražiai prinokusios stambios vyšnios. Įsikuriame ūkelyje, moterys pamelžia karves, imam šeimininkauti ir ruošiamės pusryčiams. Būtų nebloga čia pabūti ilgiau, bet rizikinga; į šiaurę nuo mūsų vienkiemio, keliu

nuo Tilžės į Vokietiją plotu, kurį apima akis, traukia įvairūs, visokia manta prikrauti, vežimas prie vežimo — Tilžės rajono gyventojai bėga nuo "laisvę" nešančios Stalino armijos...

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

GRAMERCY

Isteigta 1945

Turi

VNESHPOSYLTORG

leidimą

Skubus pristatymas per 10-21 dienų. Didelis pasirinkimas gardaus maisto.

GR 27 \$25.86

11 sv. ryžių, 11 lbs. kvietinių miltų, 4.6 sv. cukraus, 4.6 sv. degintos kavos, 400 gramų, daržovių alyvos.

Turi

VNESHPOSYLTORG

leidimą

Televizijos aparatas \$287.46
Automobilis Moskvic \$1,628.03
Skalbama mašina \$119.78
Saldytuvas 240 litrų \$265.22
Pilnas pasirinkimas puikių dovanų. Katalogų prašykite laišku ar telefonu angliškai arba lietuviškai.

GRAMERCY SHIPPING CO.

118 E. 28 St.
New York, 16, N. Y.
Tel. MU 9-0598

Atidaryta 9—5:30, šešt. 9—1

GRAMERCY INC.

Isteigta 1946

Turi Finansų Departamento Licenciją.

Apdrausta iki \$20,000.00.

Pilnai garantuota. Pristatoma per 2 savaites.

Be jokių atskaičiavimų.

Gausite pasirašytą kvitą.

Vertė 3 Rubliai už \$10.00
Persiuntimas iki \$30.00—\$2.75
virš \$30.00 — 10%

GRAMERCY INC.

744 BROAD STREET,
Newark, N. J.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

STATYBOS KONTRAKTORIUS,

TURIS VIRŠ 30 METŲ PATYRIMĄ

- STATO • REMONTUOJA • PERSTATO NAMUS •
 - GARAZUS • KRAUTUVES IR KITUS PASTATUS •
- DARBININKAI APDRAUSTI.

LIUDAS STAŠAITIS

5523 S. CLAREMONT AVE. Tel. PR 8-8378

Šaukti po 6 val. vak.

ANTANAS GINTNERIS

KAIP IR KODĖL GIMĖ LIETUVOS LAISVĖS VARPAS?

Trumpa apžvalga švenčiant 45 metų sukaktį

(Tęsinys)

Prezid. A. Smetonos sveikinimas

„Garbingas, bet sunkias dienas gyvena Lietuva. Ją mindo ir kamuoja grobuonys, atėję iš rytų šalies, kuri pasiskelbė nešanti laisvės visoms tautoms, įsiveržė į mūsų kamuojamą šalį iš pietų, vakarų, vakarų kaimynai, kurie dedasi visam pasaulij mūsų prieteliai esą. Jie ūmai, iš pasaly, užgrobė Lietuvos Sostinę Vilnių ir iš ten siekia pavergti visą mūsų kraštą. Jauna Lietuvos valdžia ir jauna Lietuvių kariuomenė, kiek tik įstengia, spiriasi priešininkams. Padėkite, išgyvenę laisvės šalyj, kurios vadas, prezidentas Wilsonas, nurodė pasauliui naujus tautų bendravimo dėsnius ir stengiasi juos įgyvendinti. Jūs esate mūsų viltis sunkią Lietuvos atskėlimo valandą, Amerikos lietuviai! Nuvargusi Lietuva šaukiasi jūsų pagalbos. Padėkite jai ginklu ir visomis savo pajėgomis apginti tėvynę nuo užpuolėjų ir jai demokratiškai susitvarkyti. Širdingiausia padėka Amerikos lietuviams! Išsilgusi jūs, Lietuva laukia ateinantį pagalbą iš užjūrių.“...

Kiti įdomūs sveikinimai ir telegramos

Seimą sveikino prof. Augustinas Voldemaras, Lietuvos Taikos Delegacijos vardu: „Jums, kurie šiuo kritišku momentu mėginatė suvienyti visas lietuvių jėgas Amerikoje, kovojančias už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, linkiu geriausio pasisekimo, santaikos bendroms pastangoms dėl bendro reikalo. Lietuva yra žūt-būt, su priešais besiveržiančiais ant jos laisvės. Perniek yra visos priešų pastangos. Lietuva turi būti nepri gulinama ir nepri gulmybė bus išgauta su jūsų pagalba“.

Martynas Yčas sveikino: „Lai visos kolonijos, kurias jūs atstovaujate, prisidės prie atgavimo Nepri gulmingos Demokratiškos Lietuvos. To lietuviai karštai pageidauja. Lai gyvuoja Amerikos lietuviai ir Seimas“.

Iš šitų trijų vyrų pasisakymo matome, kokiose sunkiose sąlygose tuomet buvo Lietuva ir kokiais didelėmis viltis jie buvo sudėję į Amerikos lietuvių organizacijas, lietuvių pajėgumą, organizuotumą, reikšmę ir įtaką JAV. Tikrai yra didelė garbė visiems lietuviams Amerikoje, kad tokiu kritišku momentu vieningai padėjo atgimstančiai Lietuvai, bet ypač tai priklauso Chicagoj, jos organizacijoms, draugijoms, klu-

bams, politiniams junginiams ir t. t.

Kaip į tai reagavo seimas?

Tėvynė skendo kraujuje. Ten pirmieji savanoriai-kūrėjai mirė už jos laisvę. Telegramos šaukė broliškos pagalbos, užtarimo, paramos: ginklu ir doleriu!

Seimas jaudinosi. Penki šimtai atstovų iš visos Amerikos. Nutarė tuojau reaguoti ir gelbėti Lietuvą, kuo tik gali. Pradėjo nuo žodžių, protestų ir prašymų, nuo JAV prezidento iki senatorių, kongresmanų ir kitų departamento pareigūnų, kurie turėjo galios Lietuvai padėti ir pripažinti jos nepriklausomybę.

Buvo pasiųstos telegramos JAV prez. Wilsonui, Liet. prez. A. Smetonai ir Lietuvių Taikos Delegacijai Paryžiuje. Senatoriai ir kongresmanai gavo apie šimtą telegramų — kad užtarytų lietuvių reikalus ir kovą už Lietuvos laisvę. Seimo atstovai pilnai suprato padėties rimtumą ir atsakomybę, kurią turėjo pakelti lietuviai gyvenantieji Amerikoje. Bet jie savo pareigas atliko gerai ir pavyzdinčiai — prisidėjo darbu, ginklu ir piniginiėmis aukomis atstatyti laisvą Lietuvą. Daug senatorių ir kongresmanų atsiuntė seimui padėkos telegramas ir linkėjimų bei užuojautų Lietuvai, kad ji greitai atgautų savo pilnas laisves!

Kas globojo Lietuvos

Laisvės Varpą?

Seimo rengimo prezidiumas Varpą įteikė pačiam seimui, kurie jį priėmė atsistojimu. Pirm. St. Gegužis padėkojo už dovaną ir surengimą paties seimo. Tuomet buvo priimta sekanti rezoliucija: „kad aukojantiems mažiaus penkių dolerių būtų duodamas Lietuvos Laisvės Varpo bronzinis ženklėlis; aukojantiems virš penkių — specialus garbės ženklas. Be to, kad būtų paruošta Varpo atsiradimo istorija ir aukotojų sąrašai. Lietuvos Laisvės Varpui globoti buvo sudarytas komitetas iš sekančių seimo atstovų: St. Gegužis, J. J. Bagdžiūnas, B. M. Butkus, adv. J. S. Lopatto, T. Paukštis, dr. K. Drangelis, K. Norkus, kap. A. Dambrauskas, V. Čėsna, V. F. Jankauskas, A. Kranauskas, J. Tareila, M. Vinnikas, J. Grinius, K. Snuolis, J. Viskontas ir A. Kareiva. Valdąbą sudarė: J. I. Bagdžiūnas, B. M. Butkus — vicepirm., dr. K. Drangelis — sekret. ir T. Paukštis — išdininkas. Seimas išsiskirstė, o valdyba dirbo toliau.

Laisvės Varpo iškilmių pradžia

1919 m. birželio 8 d., seimo išvakarėse, buvo Varpo atidengimo šventė. Dalyvavo apie

VANDENSI! „Sammy“ nepatenkintas Tucsono, Ariz. klimatu ir būtinai nori grįžti į baseiną, visai nekreipdamas dėmesio į gražų foną, kuriame jis fotografuojamas.

4000 žmonių ir valdžios atstovų. Šventė buvo pradėta JAV ir Lietuvos himnais. Lietuvių Auditorija nesutalpino svečių, toks didelis buvo žmonių susijimas.

Scenos prekyje buvo uždengtas Varpas JAV ir Lietuvos vėliavomis. Užpakalyje „Birutės“ choras, vadov. muz. St. Šimkui, šonuose — kalbėtojai; keli šimtai lietuviškų kareivių, kurie dalyvavo I pasauliniame kare. Šone Varpo stovėjo p. Drangelienė (Columbija) ir S. Staniulytė (Lietuva). Vėliau įvyko Varpo atidengimas, užskambinimas ir Varpo įteikimas seimui. Viena ir kita iš moterų pasakė spec. parašytą anglų kalba eilėraštį. Daugelis žmonių turėjo progos paskambinti Varpu, sumokant po vieną dolerį už tą malonumą. Kongr. W. Mason ir A. J. Sabbath, abu iš Illinois, atvykę iš Washingtono, pasakė sveikinimo kalbas. Kalbėjo leg. pirm. D. E. Shanahan, teisėjas G. F. Barrett, V. F. Jankus, adv. J. Lopatto, o gub. Frank O. Lawden, negalėdamas dalyvauti, prisiuntė sveikinimus ir linkėjimus.

Paradas ir Varpo atsisveikinimas

1919 m. rugpjūčio 24 d. Chicagoje įvyko Varpo išleistuvės. Lietuviai buvo gerai suorganizuoti dalyvauti parade. Šako, kad žmonių tą dieną suplaukė apie 18,000. Pilnas Bridgeportas svečių iš viso miesto ir apylinkių ir tolim. vietovių. Pradėjo paradas iš Auburn Ave. t. y. dabartinės Lituanicos gatvės. Aštuoni bloka buvo tirstai prikimšti tik su šimtais įvairių vėliavų ir ir organizuotos visuomenės,

neskaitant šaligatvių ir kitų nuošalių vietų, kur stovėjo žmonės. Tai buvo didžiausia lietuvių demonstracija Chicagoje. Ją sutvarkyti reikėjo pora valandų. Paradą pravedė raitas maršalka. Po jo sekė policija, orkestrai, keli šimtai kareivių ir visos organizacijos ejo po keturis asmenis gretose. Jie žygiavo į 34 ir Wenthworth gatvių — The Seventh Regiment Armory, salę, kuri sutalpino tikrai 12,000 žmonių, o kita pusė pasiliko stovėti už durų. Buvo įdomių vežimų — flotų, tautinių rūbų ir t. t.

Viešos iškilmės salėje

ir kalbos

Meninę programos dalį atliko sol. M. Rakauskaitė ir „Birutės“ choras. Kalbėjo 130 pėst. pulko pulk. J. Clinnin. Jis lietuvius, buvusius jo pulke, pagyrė už narsumą ir patriotiškumą. Dabar linkėjo Lietuvai laisvės. Kun. P. C. Conway pasirodė, kad žino mūsų tautos istoriją ir ragino visomis priemonėmis kovoti už Lietuvos laisvę. Komp. St. Šimkus jaudino žmones iki ašarų savo jautria sveikinimo kalba. Dr. St. Biežis priminė paskutinio karo dienas ir ragino kovoti lietuvius už tėvų žemę, nebijant mirti už savo tėvynės laisvę. Iškilmes pravedė J. I. Bagdžiūnas. Jis ragino karštai prisidėti visiems prie Lietuvos atvadavimo. Jo kalba buvo labai jautri ir patraukli — tuojau buvo sudėta aukų \$5000.00. Visos iškilmės buvo nufilmuotos. Paveikslai vėliau buvo rodomi visose lietuviškose kolonijose. Tai jaudino lietuvius ir skatino aktyviau prisidėti prie tauti-

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, AUGUST 8, 1964